

A kommunizmus áldozatainak emlékműve

Az Országgyűlés 2000. június 13-án elfogadott határozata értelmében minden év február 25-én tartják: A KOMMUNIZMUS ÁLDOZATAINAK EMLÉKNAPJÁT. 1947. február 25-én Kovács Bélát, a Független Kisgazdapárt főtitkárát a megszálló szovjet katonai hatóságok jogtalanul letartóztatták és a Szovjetunióba hurcolták, ahol nyolc évet töltött fogságban.

A kommunizmus fekete könyve becslések és levéltári kutatások alapján körülbelül 100 millióra teszi a kommunizmus áldozatainak számát az egész világon. Kelet-Közép-Európában az éhínségben, kényszermunkatáborban vagy kivégzés által elhunyt áldozatok száma eléri az egymilliót, de a rendszer áldozata az is, akit börtönbe zártak, vallattak, kínoztak, megbélyegeztek, akit csoport- vagy vallási hovatartozása miatt üldöztek, vagyis mindenki, akit a szabad cselekvés és választás lehetőségétől megfosztottak, testileg és lelkileg megnyomorítottak.

Faludy György: Börtönversek 1950-1953 (részlet)

Az itt közölt verseket 1950 és 1953 közt csináltam az Andrássy út 60. pincéjében, Kistarcsán és az ÁVO recski büntetőtáborában. A „csináltam” igét azért használom, mert Rákosi börtöneiben csakúgy, mint Hitler megsemmisítő táborában, papír és írószer nem állt a rabok rendelkezésére. Így ezeket a verseket „fejben csináltam”, jelentős részüket sötétzárkában. Egyedül a *Búcsú Recsktől* című költeményemet írtam már szabadlábban, papírral és asztallal magam előtt.

[...]

Legfőbb gondom az volt, hogy verseimet emlékezetembe véssem; eladdig mindig szenvedélyemnek ismertem a más verseinek megtanulását, de a magaméit figyelmen kívül hagytam. Ha az első négy sort elkészítettem, elmondtam magamnak nyolcszor-tízszer; a következő négy sorral ugyanezt

tettem, aztán a nyolcat ismételtem ötször-hatszor, és így tovább, míg a napi, átlagos 40 sor penzummal elkészültem. Reggelenként felmondtam magamnak mindazt, amit addig írtam: száz sort, ötszázat, ezret. Közben megelégedéssel nyugtáztam, hogy börtöncellában, de kivált sötétzárkában vizuális fantáziám legalább kétszer akkorára nőtt, mint amilyen a szabad életben volt; az éhség okozta állandó kóválygás és szédülés logikámat – melyre, Wittgensteinnel szólva, senkinek sincs sok szüksége, de költőnek egyáltalán nincs – ugyan elfújta, de intuíciómát megnövelte és – ezt már régebbről tudtam – halálfélelmem hozzásegített, hogy a tőlem megszokottnál tűrhetőbb verseket csináljak.

Méray Tibor: Emlékbeszéd Nagy Imre sírjánál
(részlet)

Ha Te, és mindazok, akiket ma Veled együtt temetünk, bűn nélkül valók voltatok, mint ahogy azt mi mindig tudtuk és vallottuk, s mint ahogy azt ma kivégeztetőid hatalmának közvetlen örökösei maguk is beismerték, ha a vádak koholtak, a terhelő tanúvallomások hamisak, a perek koncepciószak voltak, akkor azok, akik bitófára küldtek Téged, Benneteket, nem egyebek közönséges gyilkosoknál. Sokan közülük ma is élnek, köztünk járnak, bearanyozott nyugalomban élvezik elvesztett hatalmuk megőrzött kiváltságait. Méltatlanok volnánk Hozzád, ha bosszúállást vagy gyűlöletet hirdetnénk. Legyen büntetésük az '56 óta most először újra összeforrott nemzet megvetése, legyen büntetésük az, hogy megélték, láthatják, hallhatják azt, ami ma történik, legyen büntetésük az, hogy illúzióik szétfoszlottak és előre sejtetik a jövő nemzedékek még megíratlan történelemkönyveinek ítéletét felettük.

Kertész Imre: Táborok maradandósága
(részlet)

Tisztelt barátaim, már befejezem. Még egyszer le akarom szögezni: nem volt céloom – nem is lehetett, mert értelmetlen lett volna –, hogy a náci és a szovjet táborok egyezéseit, különbségeit mérlegeljem. A szenvedésre nincsen mérce, az igazságtalanságnak nincsen fokmérője. A Gulagot is, a náci táborhálózatot is egyazon célra hozták létre, és hogy céljukat betöltötték, arról az áldozatok milliói tanúskodnak.